

MALMÖ HÖGSKOLA

Lärarytildningen
Barn unga samhälle
Ht/2012

Examensarbete 15 hp

Avancerad nivå

Inne att vara ute?

Pedagoger om utevistelse på förskolor

Why do teachers in preschool choose to go out or not?

av

Marina Brorsson

Ulrika Lindquist

Lärarexamen 210p

Lärande och samhälle

2012-11-07

Examinator: Anne Harju

Handledare: Jutta Balldin

Förord

Vi kompletterar varandra bra och har olika styrkor vilket har lett till att vi skrivit allting tillsammans. Enkäterna delade vi upp genom att vi lämnade och hämtade från hälften av förskolorna var. Vi har delat upp texten så att en av oss skrivit grunden till ett kapitel och den andra har dagen efter kompletterat meningsbyggnad, lagt till och tagit bort text. Detta gör att alla stycken är skrivna av oss båda.

Vi vill tacka alla de som tog sig tid att fylla i enkäterna. Ett stort tack till examinator, handledare och våra kursdeltagare för all stöttning under arbetet.

Sammanfattning

Syftet med undersökningen är att se hur pedagoger på fem kommunala förskolor i en sydsvensk kommun resonerar kring utevistelse, samt om det är skillnad mellan förskolorna utifrån olika områden så som hälsa, lärande, social utveckling och ett par områden till. Vi använde oss av den kvantitativa metoden enkätundersökning för att få svar på våra frågeställningar. Sedan analyserade vi empirin och tidigare litteratur genom de fyra ovan nämnda områden samt övriga argument för eller emot att gå ut.

Pedagogerna som medverkat i vår undersökning anser att det är viktigt att var ute, för både barn och vuxna. Undersökningen visar att det spelar mindre roll var man arbetar eller hur länge för verksamhetens utevistelser. Viktigast för barnens fysiska hälsa och lärandeförutsättningar är vilka pedagoger som arbetar med dem, på vilken förskola de går samt personalens personliga inställning till utevistelse. Vad gäller utevistelse finns det tecken som tyder på att det mer är pedagogernas vilja som styr än barnens.

Nyckelord: barn, hälsa, lärande, social utveckling, utevistelse

Innehållsförteckning

1. Inledning	9
2 Syfte och frågeställning	11
2.1 Syfte.....	11
2.2 Frågeställning.....	11
3. Litteraturgenomgång	12
3.1 Tidigare forskning	12
3.1.1 Hälsa	12
3.1.2 Fysisk miljö	13
3.1.3 Lärande	14
3.1.3 Utveckling	15
4 Metod.....	17
4.1 Metodval.....	17
4.1.1 Enkäter.....	17
4.2 Urval	18
4.3 Genomförande	18
4.4 Forskningsetiska övervägande.....	20
5. Resultat	21
5.1 Lärande	21
5.2 Fysisk miljö	23
5.3 Hälsa	24
5.4 Social utveckling	25
5.5 Resurser; personal- tid- och klädbrist.....	26
5.6 Årstid	27
5.7 Pedagogernas personliga åsikter och inställningar	28
5.7.1 Pedagogernas spontana känslor för utevistelse	29
5.7.2 Jämförelse mellan de ”vanliga” avdelningarna och uteavdelningarna.....	30
5.7.3 Uteförskola	30
6. Slutsats och diskussion	32
6.1 Självkritiskt fokus.....	33
6.2 Förslag på fortsatt forskning.....	34

Referenser.....	35
Bilaga 1. Enkät	37

1. Inledning

Det var en mulen dag då det duggregnade. Pedagogerna stod och diskuterade hur det skulle bli med dagens utevistelse. En pedagog höjde rösten och sade: ”det är väl klart vi inte kan gå ut i detta väder, då behöver barnen regnkläder och sen blir det kladdigt här inne när de är dags att gå in igen”. Tidigare under den snöiga vintern bevittnades även när en pedagog satt på en stol vid ett fönster medan barnen lekte utanför. Med jämna mellanrum öppnade hon och ropade till barnen att sluta med någonting eller inte springa iväg för långt. Hon sade att hon tyckte det var för kort tid för att det skulle vara lönt att klä sig och följa med dem ut.

Är detta en vanlig situation i förskolor i Sverige idag? Studien skall försöka belysa pedagogers resonemang gällande utevistelse på förskolorna i en sydsvensk kommun samt försöka kartlägga ungefär hur mycket de är utomhus under en arbetsvecka.

Undersökningen har sin grund i olika erfarenheter från perioder av den verksamhetsförlagda tid som förekommer under lärarutbildningens tre första år på Malmö Högskolas Barn och Ungdomsvetenskapliga program.

Grahn med flera (1997) anser att barn slappnar av från den stress inomhusmiljön ger och att barn som spenderar tid ute blir friskare. Fysisk aktivitet är bra för motoriken som medför ökat allmänt välmående, positiv kroppsuppfattning, bättre koncentrationsförmåga och emotionell stabilitet. Hassmén med flera (2003) menar att den som inte får springa, hoppa och klättra som liten kan få många olika hälsoproblem under uppväxten och senare i livet till exempel; läs- och skrivsvårigheter samt en kropp som snabbt kan bli överviktig, sjuk, stel och orörlig. De anser även att uterummet är perfekt att använda till stora rörelser som kräver utrymme. Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) lägger stor vikt vid naturvetenskapliga kunskaper och pedagogers uppgift är att lära barnen att vistas i naturen på rätt sätt:

Förskolan skall medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten skall hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.

Skolverket, 2010:7

Där står även att ”alla som arbetar på förskolan ska ge barn möjlighet att förstå hur egna handlingar kan påverka miljön...”. Läroplanen är riktlinjer som alla kommunalanställda

pedagoger står bakom. Hur resonerar personal på förskolor om utevistelse i förhållande till läroplanen? Vad är det egentligen som gör att en grupp pedagoger väljer att gå ut med barnen eller inte?

2 Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur personalen inom förskolan i en specifik kommun resonerar kring barns utevistelse.

2.2 Frågeställning

1. Vad påverkar pedagogernas val av utevistelse?
2. Finns det skillnader/ likheter mellan förskolorna kring hur pedagoger resonerar kring utevistelse?

3. Litteraturgenomgång

Efter sökningar av litteratur har vi konstaterat att det finns mer forskning om utevistelsens fördelar än dess nackdelar. Detta innebär att redovisningen av den tidigare forskningen i huvudsak handlar om utevistelsens fördelar. Forskningen redovisas utifrån teman som hälsa, fysisk miljö, lärande och utveckling.

3.1 Tidigare forskning

3.1.1 Hälsa

Enligt forskning från Statens folkhälsoinstitut (Lisberg Jensen 2008) är utevistelse ett sätt för barn att återhämta sig och hämta nya krafter som efter en sjukdom och som terapi i olika situationer. Naturen och människan hör på många sätt ihop och detta gör att den har positiv inverkan på människan som till exempel olika effekter på den mentala och fysiska hälsan (Ellneby 2004). Hon menar att barns utevistelse är bra för deras hälsa.

Idag är fler barn korttidssjuka än de var för bara 20 år sedan. Norén/Björn med flera (1993) ser mer stress i vardagen som en förklaring till detta och som i sin tur leder till bland annat koncentrationssvårigheter och övervikt. Det tar längre tid innan barnen blir friska eftersom kroppen är utsatt för stress och detta gör att immunsystemet inte är lika motståndskraftigt. Utomhusvistelse förebygger dessa problem. Innemiljö och utemiljö är båda viktiga i den pedagogiska verksamheten och de flesta aktiviteter kan göras ute likväl som inne (Norén-Björn, Mårtensson, Andersson, 1993).

Ellnebys (2004) studie om barn och stress visar att regelbunden utevistelse stärker koncentrationen vilket i sin tur förbättrar inlärningsförmågan och motverkar ovanstående hälsoproblem.

3.1.2 Fysisk miljö

Enligt Patrik Grahn, forskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), som forskat om barn i utomhusmiljö framkom att 20-25% av alla pedagoger i förskolan inte klarar att hålla bra utomhusaktiviteter på grund av bristande utomhusmiljöer (Dahlgren med flera 2007). Detta är ett problem som kan åtgärdas, anser de. Den naturliga miljön utomhus behövs för att kroppen ska kunna vara i bra fysisk hälsa och för att barnen ska öva upp sin motorik. Dessvärre är idag utomhusmiljön på en del förskolor även den konstlad så de barn som stannar på förskolans gård får inte samma förutsättningar som de som faktiskt kommer utanför den (Dahlgren med flera, 2007).

Björklids (2005) forskning visar att utemiljön är viktig omkring en förskola. Barnen får stanna på gården när de inte har möjlighet att gå iväg till naturen utanför förskolan på grund av till exempel för lite personal. Då är det viktigt att förskolans egen gård är naturrik.

Ellneby (1999) menar även att barn ger ifrån sig ljud, positiva ljud och negativa ljud, vilket är normalt när man är just ett barn. Ber vi dem dämpa ljudet hela tiden hämmar vi deras lek; ”barn som inte har tid att leka är stressade barn” säger hon. Barn får stora sinnesupplevelser genom ljuden och olika hörselintryck påverkar barnens utveckling på ett positivt sätt. Barn tycker om ljud, de tycker om takt, rytm och riktigt höga ljudnivåer. Detta gör det bättre för både barn och personal att vara ute mer där ljudnivån inte blir så hög för att ljudvågorna inte studsar runt mellan väggar och i tak. Trots att barn tycker om att göra ifrån sig höga ljud är de mer känsliga för dessa än vuxna på grund av att deras öron har en annan form än våra, hörselgången är kortare och smalare. Detta gör att ljudet uppfattas som högre och Ellneby (1999) menar att om man utsätter de minsta barnen för höga ljudnivåer är det på gränsen till barnmisshandel. Bullrig inomhusmiljö skapar ännu mer oljud och det i sin tur leder till stressade barn (Brügge m flera 2007).

Björklids (2005) forskning visar att förskolans utrymme från början var anpassat till mindre barngrupper än vad vi har idag på de allra flesta förskolorna runt om i landet och att det nu är brist på både lokaler och utrymme. Detta kan till stor del begränsa pedagogernas önskan och möjligheter att arbeta med barnen på rätt sätt. Barnen är fortfarande i behov av lugna rum och att kunna leka i fred vilket är svårare när man är fler människor på ett utrymme som är anpassat för mindre barngrupper (Björklid, 2005).

Ellneby (1999) har undersökt på vilket sätt man kan hjälpa barn att minska stress. Resultatet av undersökningen visar att stressen minskar när de får röra sig och bli

fysiskt berörda av varandra, till exempel genom att klättra, hoppa, gräva och bygga kojor med mera. Utmaning och spänning är något barn tycker om och letar efter. Hon skriver även att detta är vad de vill ha i sin utemiljö medan vuxna använder utemiljön på ett annat sätt och de tycker därför olika om den. När barnen använder utemiljön till att röra sig med stora rörelser utvecklar de sin motorik och när de är ute kan de utveckla sina sinnen eftersom naturen ständigt erbjuder nya utmaningar och en föränderlig miljö (Ellneby, 1999).

3.1.3 Lärande

Forskning om lärandeförutsättningar visar att man i övre skolåldern lär till exempel miljömedvetenhet lättare om man fått en bra grund att stå på redan i förskoleålder, att hjärnan undermedvetet minns det den upplevt även om det är länge sedan det skedde (Helldén med flera, 2010). Även Granberg (2000) menar att det är viktigt att lära barnen värna om miljön och forskning visar att om man talar med barnen om det i låg ålder kombinerat med att som pedagog föregå med gott exempel är chansen större att det blir en naturlig del av livet.

På sent 1800-tal introducerade den amerikanske psykologen och didaktikern John Dewey, efter egen forskning, begreppet *Learning By Doing* som grundar sig på att barn lär sig bättre om de lär sig med alla sinnen i kombination. 1910 skrev Dewey boken *How we think* där han beskriver den tidiga teorin om *reflektivt tänkande*. De fem sinnen startar tillsammans i hjärnan en reflektionsprocess med all information den fått av sinnen. Hjärnan hittar sedan på nya idéer eller lösningar på eventuella problem med alla intryck den fått. Om ett eller flera sinnen inte finns med blir helhetsintrycket sämre och inte lika lätt att minnas (Dewey, 1997). Att kombinera praktik med teori, gärna utomhus för ett bättre helhetsintryck, ger barnen en konkret minnesbild som hjärnan minns bättre, skriver Dewey. Att undervisning med kombinerad teori och praktik i alla former under förskoletid kan baseras på aktiviteter förknippade med barnens egen verklighet är en åsikt som även den ryske teoretikern Vygotskij stod bakom (Strandberg, 2006).

Vygotskij menar att man kan lära sig lika bra ute som inne. Med utemiljöns positiva påverkan på hälsan menar han att det är bra att vara ute om det finns möjlighet. Man

hämtar informationen på ett annat sätt utomhus. Det står på samma sätt i böckerna i klassrummet i förskolan men lärs in på ett annat sätt utomhus. Vygotskij menar att ”allt finns överallt, det är bara uppenbarelsformen som är olika”, (Strandberg 2006). Célestin Freinet, folkskollärare som var aktiv i Frankrike på tidigt 1900-tal hämtade inspirationen från utemiljö som skolmiljö genom att gå ut i byn där eleverna intervjuade bönder och arbetare samt besökte olika platser innan de begav sig in i klassrummet. Väl i klassrummet pratade hon med barnen om alla upplevelser, skrev berättelser och historier från det de upplevt. Efter det tryckte de dessa till egna läroböcker i skolan som nu var ombyggd till verkstad. Strandberg skriver utifrån Freinet:

Utemiljöer är en guldgruva för lärande och utveckling och har också den egenheten att de för det mesta är alldeles gratis. Utifrån ett hälsoperspektiv är de dessutom helt oslagbara. I uterummen vistas därför eleverna varje dag.

Strandberg, 2006:46

En sak som inte går att återge inomhus är naturens framsteg under till exempel våren. Hur isen smälter i en sjö under en eller två veckors tid samt hur knoppar växer till sig och slår ut mer och mer för vart tillfälle man kommer till skogen. För att barnen ska få lärdom av detta anser Dahlgren med flera (2007) att det är bra att ta ut dem minst en gång i veckan utanför förskolegården och då gå eller åka till samma område vid sjön och i skogen eller var man har valt att utföra det. Något som är viktigt att ha i minnet är att en vecka i en tvåårigs liv är cirka en procent av hela dess liv och alltså är det en väldigt lång tid för barnet. För en 20-åring är en vecka en knapp promille tid (Dahlgren med flera, 2007). Alltså är det lämpligt att om det finns möjlighet återkomma till området minst en gång i veckan men gärna oftare beroende på barnens ålder.

3.1.3 Utveckling

Ellneby skriver i sin studie att det är bra för barnen och deras framtid att de rör sig och utvecklar motoriken. Barn som är fysiskt passiva när de växer upp genom att de inte rör sig kan få problem med att sitta still (Ellneby, 2007). Dahlgren och Szczepanski (2004) visar på att en timmes rörelse per dag inte bara utvecklar barnens balans och motorik utan även påverkar deras resultat i matematik och svenska på ett positivt sätt.

Enligt en uppmaning från Lpfö 98 (rev 2010) skall förskolan ge barnen chans att utveckla sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning. Det är även bra för dem att lära sig vikten av att värna om hälsan och välbefinnandet. Man kan enligt Langlo Jagtøien och Hansen (2000) arbeta på många olika sätt tillsammans med barnen, som till exempel genom att föregå med gott exempel. Man kan få dem att röra sig genom att själv vara med i lekarna och springa. När barnen rör sig ökar pulsen för att kunna förse kroppen med mer syre så att den ska fungera normalt vilket gör att kroppen blir tränad och fungerar bättre (Langlo Jagtøien & Hansen, 2000).

Om man som lärare ger barnen möjlighet att röra sig och utveckla grovmotoriken kan man kanske förhindra att ett sådant problem som stavningssvårigheter uppkommer. Den som har någon form av inlärningsproblem kan ha det för att den helt enkelt har missat något steg i den grovmotoriska utvecklingen, till exempel krypa, tror forskarna (Ericsson, 2005). Detta kan eventuellt åtgärdas genom att man återgår till precis det stadiet som fattas och lär det stora barnet detta. Rörelsen i sig utvecklar olika nervsignaler som sedan påverkar inlärning och andra vitala funktioner, enligt Ericsson (2005). Rörelserna i sig kan göras större utomhus med tanke på utrymmet. Egentligen är det den naturligaste miljön för kroppen att röra sig i eftersom människan under många tusen år levde mitt i den och inte i konstruerade hus (Bergendahl med flera, 2001).

Att vara liten och gå på förskola med många andra barn och inte så många pedagoger gör det svårt att få egentid med någon av pedagogerna. Ellneby (1999) nämner ett experiment som är gjort i forskningssyfte med många individer på ett litet utrymme där resultatet visar att det skapas irritation. I både förskola och skola har hon upplevt att mindre barngrupper betyder lugnare barn. Docenten och forskaren Ingrid Pramling menar att det är bättre med färre barn och färre vuxna på större yta än tvärtom. Trånga utrymmen och många människor leder till fler relationer som barnen ska samspela i vilket kan var svårt för dem. De kan uppvisa mer nedstämdhet och apati än om det är färre vuxna i mindre barngrupper. Barn är även friskare när det är mindre grupper på större ytor enligt en rapport av danska Sundhetsministeriets forskningsinstitution, DIKE (2012). Rapporten visar också att för varje kvadratmeter mer de får röra sig på minskar varje barns sjuklighet med elva procent.

4 Metod

Vi ska i detta kapitel klargöra närmare vilken metod vi valt, urval av medverkande och hur studien har gått till.

4.1 Metodval

Vi har genomfört en undersökning i kvantitativ form med enkäter till 89 pedagoger på fem kommunala förskolor i en sydsvensk kommun.

4.1.1 Enkäter

Genom att ge 100 enkäter till pedagoger på fem förskolor inom en kommun använder vi oss av en kvantitativ metod då det är förutbestämda frågor som respondenterna får med fasta svarsalternativ (Larsen, 2009). Vi valde kvantitativ metod för att pedagogerna i studien skall kunna vara så ärliga som möjligt och inte behöva stå till svars inför chef, kollegor och oss som undersökande studenter. Det är även tidsbesparande att använda sig av denna metod eftersom vi inte behöver intervjua alla 100 pedagoger. Vi har genom att arbeta med enkäter hunnit få ihop fler svar än om valet hade blivit intervjuer. Slutligen kan vi bearbeta materialet i form av bland annat cirkeldiagram vilket ger en god överblick över resultatet (Larsen, 2009).

Nackdelar som finns när man använder sig av enkäter är att svaren man får in är mer begränsade, genom att respondenterna i samma utsträckning inte kan få fram sin egen mening jämfört med kvalitativa intervjuer eller fåtalet enkäter med mer utvecklade och fria svarsalternativ. Det kan även vara så att vi som undersöker har missat att ta med frågor vilket gör att det blir en sämre förståelse än vid kvalitativa intervjuer (Larsen, 2009). En annan nackdel med enkäter är att det behövs rätt frågor för att uppnå god validitet vilket även påverkas av hur väl förberedda frågorna i enkäten är. Detta kräver mycket arbete med frågorna. Genom att istället använda sig av till exempel intervjuer

hade det funnits chans till fler och andra frågor (Larsen, 2009). Detta hade varit omöjligt att genomföra då det omfattar all personal i en hel kommun. Genom att vara väl förberedda med frågor och vara säkra på att det är de frågorna man behöver ställa för att få ett så bra och relevant resultat som möjligt skall all viktig fakta finnas med (Larsen 2009).

4.2 Urval

Undersökningen har genomförts i en mindre stad i södra Sverige där det bor cirka 25.000 invånare totalt med omliggande byar. Det finns fem kommunala förskolor placerade inne i stadskärnan och vi har valt att ha med alla. Inga privata förskolor finns representerade eftersom de inte omfattas av läroplanens riktlinjer och alltså faller utanför ramarna för studien. Endast två avdelningar på dessa fem förskolor (A samt B) har utomhuspedagogisk inriktning, det vill säga de har sina aktiviteter utomhus oftare än inomhus. Övriga avdelningar har vad man skulle kunna beskriva som ”vanlig” verksamhet där man kombinerar inomhusaktiviteter med utevistelse.

De fem förskolorna är olika stora; den största av dessa har nio avdelningar och den minsta har tre. Alla pedagoger och barnskötare med olika lång erfarenhet från förskolor; allt från ett och ett halvt år till 41,5 år, har svarat på enkäten. Eftersom det är mycket viktigt att få så ärliga svar som möjligt från alla inblandade är staden, läget och förskolorna helt anonyma. Risken är annars att svaren inte blivit sanningsenliga och undersökningen inte giltig. Att delta var en frivillig handling men det var många som valde att svara på enkäten, hela 89 %.

4.3 Genomförande

Under sommaren tog vi kontakt med förskolorna för att få veta om det fanns möjlighet att genomföra studien. Första gången vi besökte de fem förskolorna lämnade vi ut enkäterna och meddelade att vi skulle återkomma två veckor senare för att samla in dem. Pedagogerna på dessa fem förskolor besvarade vänligt enkäten vi gjort (se bilaga). Vi har valt att lämna ut enkäterna till all personal som jobbar med barnen, oavsett om de

är utbildade förskollärare eller barnskötare eftersom de jobbar med barnen. Barnskötarna har samma betydelse för barnens utevistelse som förskollärarna eftersom det är upp till båda yrkeskategorier att planera och ta ut barnen i uterummet. Dessa kommer alla tillsammans att benämnas *pedagoger* i hela studien.

Under ett par dagars tid lämnade vi ut sammanlagt 100 enkäter fördelade på de fem förskolorna. För att vi skulle få så många svar som möjligt erbjöd sig rektorerna/förskolecheferna på alla förskolor att lämna dem till personalen under en förestående personalkonferens med några väl valda ord om att detta *inte* handlar om att försöka sätta dit någon som inte går ut med barnen tillräckligt ofta utan bara fungerar som statistik. Det visade sig att det fungerade mer än väl då nästan all personal på samtliga förskolor fyllde i enkäterna. Resultatet blev 89 svar på 100 enkäter vilket ger ett mycket bra underlag för analysen. Av dessa är endast en man vilket gör att genusperspektivet tyvärr inte kan belysas. Dock kan vi undra om vårt sätt att gå till väga har påverkat svaren. De rektorer som erbjöd sig lämna enkäterna på respektive förskola gjorde det av ren välvilja och varken vi eller de satte sig in i konsekvenserna av detta. Vi gav pedagogerna möjligheten att avböja att svara på enkäten samt undanhöll stad, kommun och del av landet i slutprodukten. Men hur uppriktiga blev svaren? Det kan tänkas att de svarade annorlunda än de hade gjort under andra omständigheter och även att de kände sig tvingade att svara – för att det var deras chef som lämnade ut enkäterna. Vår önskan är att respondenterna trots detta vågat vara uppriktiga och står för sitt arbete inför oss och sina chefer.

Frågorna vi använde oss av på enkäten är åtta lättlästa frågor för att det inte skulle kännas besvärligt och inte ta för lång tid för pedagogerna att besvara. Om enkätfrågorna är för många och tar för lång tid att fylla i kan respondenterna välja att hoppa av och inte orka svara på enkäten (Hartman 2003). Vi har blandat ja och nej frågor med frågor som har flera svarsalternativ samt frågor med en fri svarslinje, för att få så nyanserade svar som möjligt. Svarsalternativet ”annat” finns med på vissa frågor, då följt med en linje så de kan skriva fritt på. Detta har vi valt att göra då vi av egna erfarenheter saknar bra svarsalternativ i frågeformulär. Enligt Hartman (2003) är det bra att ha fler fria svarsalternativ då man undersöker intervjupersoners åsikter eftersom det finns möjlighet att beakta alla detaljer i svaren. Därför har vi valt friare svarsalternativ.

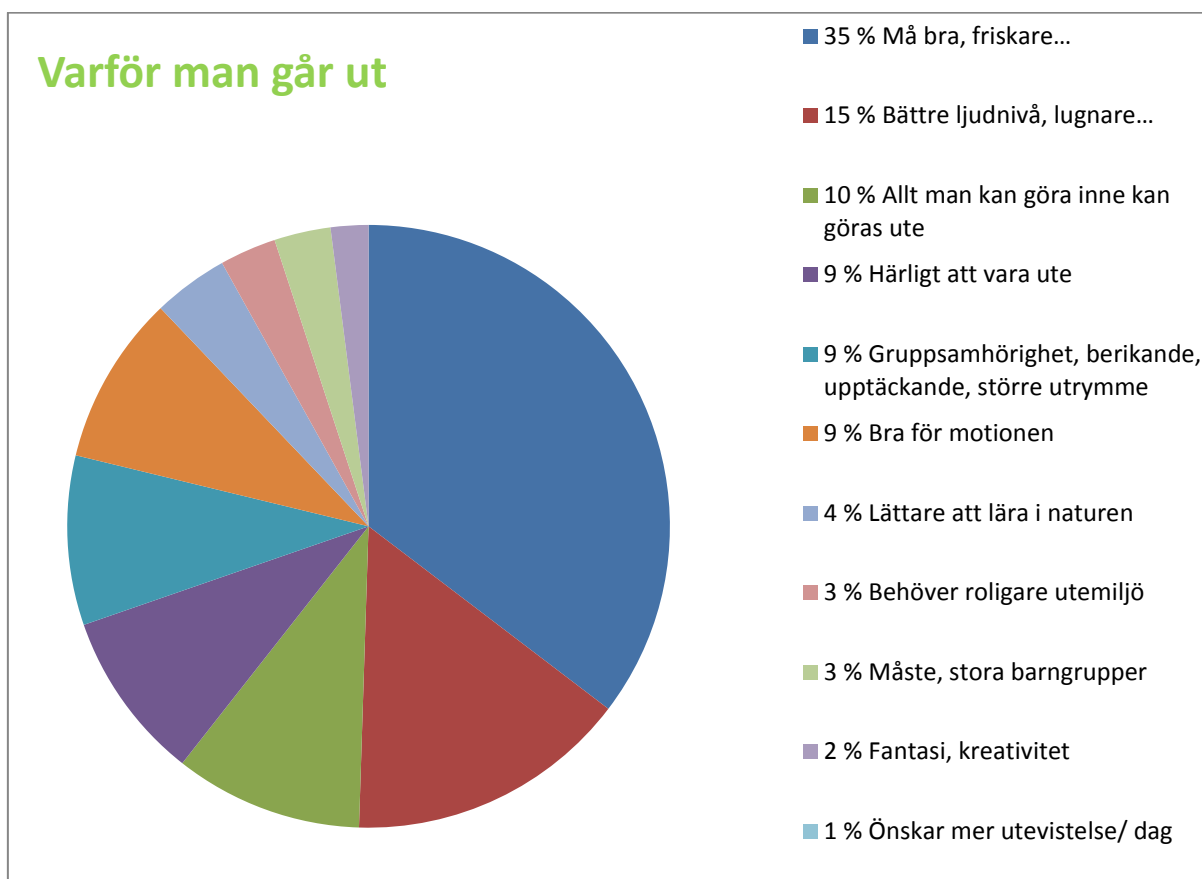
4.4 Forskningsetiska övervägande

Vi har följt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer när vi genomfört vår undersökning;

- **Samtyckeskravet** uppnår vi genom att pedagogerna själva fått välja om de vill vara med eller inte i undersökningen. Frågan är om detta krav blev helt uppfyllt då det kunde uppfattas som ett tvång när deras chef delade ut enkäterna och väntade sig svar på plats.
- **Konfidentialitetskravet** uppfylls genom att vi garanterar alla berörda personer under arbetets gång anonymitet. Vi har inte heller skrivit ut i vilken stad, by eller kommun vi har genomfört undersökningen. Det insamlade materialet kommer vi att förstöra efter att vi har använt det för att obehöriga inte ska få tillgång till det (Vetenskapsrådet, 2002).
- Genom att vi kan garantera de som är delaktiga i vår undersökning att vi endast kommer att använda detta material till denna studie uppfyller vi **nyttjandekravet**. Allt material utöver slutprodukten kommer att förstöras, anteckningar och våra kommentarer om det.
- När vi tog kontakt med förskolorna informerade vi dem om undersökningen och dess syfte. Genom detta har vi uppfyllt **informationskravet**.

5. Resultat

De olika förskolorna i studien betecknas med bokstäverna A till E, där C är störst (nio avdelningar) och förskola E är minst (tre avdelningar). I diagrammet nedan framgår anledningar till varför pedagogerna väljer att gå ut:

Diagrammet visar olika anledningar respondenterna angivit för sin syn på utevistelse. Anledningarna kan läggas in under kategorier som lärande, fysisk miljö, hälsa, social utveckling, resurser, årstid och personliga aspekter, vilka redovisas nedan.

5.1 Lärande

En utav de många anledningar pedagogerna angivit till att gå ut skrev 9 % att det är berikande att vara ute. En pedagog skrev på fråga 7 om deras spontana känslor för utevistelse; ”då ofta ”färdiga” saker saknas utomhus ökar kreativiteten och

egenskapandet”, pedagogen menar troligtvis detta på ett positivt sätt för barnens utveckling genom att det ökar deras fantasi. En pedagog från en annan förskola där de nyligen tagit bort flertalet leksaker utomhus skriver; ”lite roligare utemiljö som stimulerar barnens fantasi & kreativitet, saknar stimulerande omgivning på de kommunala gårdarna”. Vad går att utläsa från denna pedagog och de andra pedagogerna på den förskolan så vill de kunna ge barnen ett alternativ till den miljö där ”färdiga” saker saknas, de är flera som nämner att de vill ha mer inbjudande gårdar.

Ur enkätsvaren gick även att utläsa; ”Utevistelse bidrar till att barn får möjlighet att röra sig på annat sätt än inne, utforska och utveckla sin nyfikenhet...”. När pedagogerna och barnen är ute tillsammans i naturen och pratar om djuren stimuleras deras nyfikenhet att utforska omgivningen för att hitta dem. Vygotskij menar att när pedagoger undervisar barn ska den bygga på barnens egen verklighet vilket gör det lättare att fånga barnens uppmärksamhet och nyfikenhet (Strandberg, 2006).

En pedagog svarade i enkäterna att ”det är viktigt att pedagogerna som är ute engagerar sig i barnens aktiviteter och inte endast ”vaktar” barnen”. Detta kan verka oviktigt att ta upp då endast en person svarat på detta vis men budskapet är desto viktigare; respondenten menar troligtvis den pedagogiska verksamheten kan även praktiseras utomhus oavsett hur miljön ser ut. En annan pedagog av de som angett att det är bra att vara ute poängterade att ”är man ute i naturen får man det som ett naturligt lärande om blommor och djur”. När barnen utforskar omgivningen i skogen, vid dammen eller på ängen och inte blir serverade färdiga leksaker och konstruerade lekplatser, stimuleras deras fantasi, kreativitet och skapandeförmåga. För små barn är det bra att kontinuerligt besöka skogen med tanke på att en vecka i en tvåårigs liv är en mycket stor del av dess totala liv (Dahlgren med flera 2007).

När pedagogerna är ute med barnen och har växterna samt djuren omkring sig är det lättare att lära dem värna om naturen (Granberg, 2000). Granberg menar även att det är den optimala lärandemiljön för naturvetenskap vilket pedagoger kan ta till vara utomhus om de engagerar sig i det som skall göras och inte bara låter barnen leka fritt. Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) belyser att förskolan skall lägga stor vikt vid att lära barnen ”tillägna sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö”. Med läroplanen som grund kan det motivera pedagogerna till att vara ute och aktivera barnen i naturen och inte bara på förskolans utegård. Det är lättare för barnen att lära sig om djuren när de får se, känna, lukta och uppleva djuren i deras hemmiljö i jämförelse med om de sitter inne och pratar om djuren och får se dem på bild. Låter pedagogerna barnen

använda sig av sina fem sinnen, när de får känna, lukta, se, röra och höra vad som finns i naturen runt om dem kommer de lättare ihåg vad de lär sig (Granberg, 2000). Dahlgren med flera (2007) har konstaterat att 85 % av all kommunikation är genom kroppen och en icke verbal sådan. Dewey (1997) använde sig av begreppet Learning By Doing där han menar att om man använder sig av teori och praktik kombinerat får barnen en bättre minnesbild som hjälper dem att minnas, även när de är äldre. Barnen behöver den naturliga utomhusmiljön för deras fysiska hälsa så de kan utvecklas på bästa möjliga sätt och inte i en konstruerad miljö (Bergendahl med flera (2001)).

5.2 Fysisk miljö

En sak som respondenterna nämner i enkäterna är ”allt man kan göra inne kan man göra ute”. Det är 10 % av alla respondenterna som har skrivit detta i frågan om spontana kommentarer till utevistelse. Detta kan tyckas vara få personer men är det tredje största siffran av elva olika angivna anledningar (se diagram). Med detta i åtanke är detta inget hinder för att ta ut verksamheten ute. Norén-Björn med flera tar upp att både inomhusmiljön och utemiljön är viktigt för verksamheten och därför kan förskolan ha aktiviteter på båda ställen.

En annan kommentar som var återkommande på enkätfråga 7 var; ”Viktigt med bra utemiljö, spännande/ upplevelserik både för barn och pedagoger”, detta är kommentar från en pedagog på förskola C, vilket verkar vara en förskola med en för barnen rolig utemiljö då ingen har kommenterat att de har tråkig utemiljö. Endast en förskola (B) av de fem har angett att tråkig utemiljö är en anledning man har för att inte gå ut; ”barnen behöver en roligare utemiljö som ökar deras fantasi och kreativitet”. En av respondenterna har skrivit att ”en mer inbjudande gård hade inbjudit till mer lek och inte så mycket gnäll om att få gå in”. Denna förskola omtalas i kapitlet *Slutsats och diskussion* gällande förändringarna av utegården (under hämtningen av enkäterna kom detta fram från personalens sida). Enligt en ny riktlinje från Konsumentverket (2012) har direktiven för säkra lekplatser och krav från EU kommit för att minska risken för olyckor på förskolornas utegårdar. Detta har lett till att det mesta på bland annat denna förskolas gård har tagits bort, till exempel rutschkanor och klätterställningar. Säkerheten är viktigast men detta har också ”lett till att barnen snabbt blir uttråkade då de upplever att det inte finns något att göra när de är ute”, skriver en respondent. Grahn

undersökning tyder på att pedagoger inte kan planera så bra aktiviteter de skulle vilja i bristande utomhusmiljö (Dahlgren med flera, 2007).

En annan ständigt förekommande anledning är svaret; *prioriterar andra viktiga saker* som till exempel att man inte vill avbryta barnens lek. En annan respondent svarade; ”Det beror på vad vi gör. Målar barnen till exempel eller är uppe i något vi inte vill avbryta så stressar vi inte ut bara för att vi ska. Vi tar kanske en längre utevistelse dagen efter”.

5.3 Hälsa

35 % av respondenterna framförde genom enkäterna (se diagram) att det är bra för barnens hälsa att vara ute i naturen genom att de har större utrymme att röra sig på. Lisberg Jensen (2008) menar att när man är ute stärks koncentrationen, man får bättre motorik och mindre smitta mellan barnen. Pedagogerna i vår undersökning skriver att barnens grovmotorik tränas när de springer, cyklar och klättrar. Detta stöder Hassmén med flera (2003) som även de talar om rörelsens påverkan på kroppen och motoriken när barn rör sig. Det var 9 % (den sjätte största gruppen av totalt elva i diagrammet) av alla respondenterna som svarade att det är bra för motoriken att vara ute och röra sig. På förskola D var det 1/4 som svarade att det är på grund av motoriken som de känner motivation att vara ute så mycket. De skrev ”bra för motoriken”, ”nyttigt, motoriken”, ”... stimulerar motoriken...”. I enkäterna går även att utläsa att pedagogerna upplever det som att barnen blir gladare när de vistas ute. Detta är därför en motivationsfaktor att gå ut med dem; ”gladare barn och friska...” ”bra för barnen, mår bättre av det och sjuktillfällena sjunker”.

Ericsson (2005) menar att om man som pedagog låter barnen träna grovmotoriken hjälper man dem att förebygga till exempel stavningssvårigheter. Motorisk träning kan underlätta för barnet och minska inlärningssvårigheter (Ericsson, 2005). När barnen rör sig ökar pulsen för att kunna förse kroppen med mer syre så att den ska fungera normalt (Langlo Jagtøien & Hansen, 2000).

Genom att barnen är aktiva och håller igång förebygger de sjukdomar. Utomhus är det dessutom mycket mer luft i omlopp så bakteriespridningen är minimal. Barn leker fler lekar utomhus, leker bättre i grupp och är mer uthålliga. Balansen förbättras, de blir

vigare, får bättre koordination och benen orkar springa mer. De blir snabbare om de får leka på en naturrik förskolegård (Björklid, 2005). Alltså mycket positivt för hälsan.

På fråga 7 svarade respondenterna att utevistelsen är väldigt viktig för personalens egen och barnens hörsel enligt 15 % av alla respondenter, detta är den näst största av totalt elva olika angivna anledningar (se diagram). På förskola C verkar det vara mest uppmärksammat, där är det 24 % av respondenterna som angivit att det är bättre att gå ut för ljudnivåns skull. Det blir lugnare och färre konflikter anser pedagogerna, som även anser; ”bra att vara ute, ljudnivån blir inte så hög...”, ”man mår bra, bra för öronen med tanke på ljudnivån”.

Barnens hörselsinne är känsligare för ljud än vuxnas eftersom deras hörselgång är smalare och kortare. Detta gör att ljudet förstärks och högre. Ellneby (1999) påpekar även att om pedagogerna undviker att dämpa barnens ljudnivå för ofta undviker de även att dämpa deras lek.

På fråga 7 i enkäterna anger respondenterna som anledning att inte gå ut att man inte vill avbryta barnens pågående lek. Det är 36 % på förskola A som angivit detta. De andra har inte alls svarat med detta alternativ. Björklid (2005) skriver att man ska titta på lekens utveckling innan man avbryter barnens lek så långt det är möjligt, både inomhus och i utomhusmiljön. Barn behöver få avsluta sin lek och få gott om tid att leka för risken är annars att de blir stressade om de inte får leka färdigt. Lek är som terapi för barnen, mår barnen dåligt kan de heller inte lära sig något (Ellneby, 1999). En av respondenterna skrev att de ibland höll sig inne för att slippa avbryta leken och ”vi tar kanske en längre utevistelse dagen efter”.

5.4 Social utveckling

En pedagog skriver som kommentar angående utevistelse att ”utevistelse är berikande, gruppsamhörighet och aktiviteter, upptäckande är ofta lättare ute”. Även andra respondenter (totalt 9 %, se diagram) anser att när barnen är utomhus bidrar det till bättre gruppsammanhållning. När ett barn till exempel hittat ett djur eller något intressant träd att klättra i så smittar det av sig och gör att det blir bättre gruppsammanhållning och barnen blir gladare av att vara ute och röra sig tillsammans (Björklid, 2005).

5.5 Resurser; personal- tid- och klädbrist

På förskola B har 47 % av respondenterna angivit att det tar för lång tid att ta på och av sig kläderna som en anledning till att man inte går ut. På förskola C (den största) är det endast 6 % som angav det svaret och på förskola E (den minsta) svarade 7 % att anledningen var att det tog för lång tid. Förskola A och D har inte svarat att de tycker det tar för lång tid.

Av de fem förskolorna vi studerat är det totalt 11 % som angivit att för lite personal till för många barn är en anledning att stanna inne. Dessa arbetar alla på förskola B och E, det vill säga de representerar två av fem förskolor. Hade de tänkt annorlunda angående av och påklädnad om de varit fler i personalstyrkan och att det då kanske i sin tur inte hade tagit lika lång tid för denna procedur?

Pramling Samuelsson menar enligt Ellneby (1999) att det är bättre för barn och personal att det är färre barn på större yta med mindre personal än att ha fler personal vilket medföljer att det även blir fler barn på samma yta som innan. Då blir det automatiskt mindre plats och mer oljud per person menar samma författare. När det finns för lite personal för att besöka den naturliga utemiljön i skogen får barnen oftast stanna kvar på förskolan vilket gör den egna utegårdens miljö desto viktigare (Björklid, 2005).

40 % av respondenterna i förskolorna i denna kommun ser dåliga kläder som ett hinder för utevistelse. Ett av våra svarsalternativ i enkäten om vad de anser är en anledning att inte gå ut är dåliga kläder. På den här frågan är det endast respondenter från förskola B och E som har angett detta som skäl, de övriga tre förskolorna har uppenbarligen inte problem med detta, trots att alla fem förskolor ligger i områden med samma ekonomiska förutsättningar. Med begreppet ”dåliga kläder” kan de mena att barnen helt saknar kläder att bära utomhus eller att de är i så dåligt skick att de inte räcker till för utevistelsen. Stressade föräldrar som ofta glömmer eller befinner sig i en ekonomisk svacka är anledningar som kan ligga bakom.

En annan anledning till varför man väljer att stanna inne är middagsvila och inskolning. En pedagog skriver ”för lite personal i kombination med sovvila”. En annan pedagog som arbetat inom förskolan i många år skrev ”det är hälsosamt att vara ute, att sova ute är också hälsosamt = FAKTA”. De pedagoger som svarade att inskolning är en anledning att stanna inne är endast respondenter från förskola C; 16 %. De som hade angivit middagsvila som anledning skrev att det var ett problem för att det ofta är för

lite personal när barnen har middagsvila i kombination med personalens raster. Den pedagogen som börjar tidigt går ofta hem runt samma tid som middagsvilan börjar. Då varje förskola drivs på sitt eget individuella sätt har de egna rutiner och det kan helt enkelt vara så att man har som rutin att inte gå ut med de minsta, helt nya barnen på denna förskola. Alltså är det för vissa ett argument att stanna inne men kan lika gärna vara ett tecken på helt vanliga rutiner man medvetet har infört av olika anledningar.

På fråga nummer 7 svarade 36 %, alltså cirka en tredjedel, av alla respondenterna på de fem förskolorna svarade att dåligt väder var en av orsakerna till att man inte går ut. Endast pedagogerna på en förskola angav inte alls det som orsak. Detta kan tänkas bero på pedagogernas egen inställning till vad som är dåligt väder men kan även vara att barnen inte har tillräckligt med kläder för att klara av att vara ute när det är dåligt väder.

5.6 Årstid

5,5 % respondenter har på den tomma raden för egna spontana kommentarer om utevistelse angivit att de är ute olika mycket beroende på årstiden. Sommartid är det flertalet som svarat att de tar ut leksaker och material på gården men inte på vintern och därmed har fler aktiviteter inomhus då. Stillasittande utomhus vintertid skapar frusna ledsnå barn och vuxna, det vet de.

Den stora förskolan, C, har nio olika avdelningar med olika åldersinriktningar. Samtliga i undersökningen har angivit fem dagars utevistelse per vecka.

Fördelningen av antalet timmar ute per dag ser ut som följer:

- Av dessa har 15 % uppgivit att de är ute fyra till fem timmar per dag motiverat med ”det är härligt och bra för barnen att vara ute ett par timmar per dag”.
- Antalet 3-4 timmar har 21 % av respondenterna svarat
- Ytterligare 15 % har svarat 1-2 timmar.
- Men den stora mängden 49 % av respondenterna har svarat något mittemellan, som till exempel 2-3 samt 4-5 timmar. Alltså två svar på samma fråga.

En person har förklarat dessa svar med att ”det beror på väder, barngrupp och ålder på barnen” medan en annan helt kort skrev ”en till två timmar = vinter, två till tre = sommar”. Alltså kan man helt klart se att det inte finns någon fast siffra för hur mycket

tid man spenderar utomhus per dag på förskola C. På de andra förskolorna var siffrorna för antalet timmar utomhus ungefär desamma oavsett årstid.

Om man tittar på de fem förskolorna sammanlagt som varit med i undersökningen så har 93,4 % av alla respondenterna svarat att man är ute 5 dagar i veckan två timmar eller mer. Av dessa svarade;

- 31,5 % av respondenterna svarat att man är ute 2-3 timmar per dag,
- 20,2 % har svarat att man är ute 4-5 timmar per dag

Detta är inte siffror som är baserade på årstider utan verkar gälla hela året.

5.7 Pedagogernas personliga åsikter och inställningar

”Ibland får jag känslan av att man bara gå ut och *står* på gården”, skriver en person från förskola A som arbetat 20 år inom barnomsorgen. En annan skriver ”man talar med varandra men gör inte så mycket med barnen”. En person från samma förskola som i citaten ovan tycker tvärtom att personalen ska bidra till utemiljön; ”det är viktigt att personalen som är ute engagerar sig i barnens aktiviteter och inte endast ”vaktar” dem”. Detta skulle kunna betyda att den senast nämnda pedagogen anser att det inte handlar om utemiljön i sig utan vad man gör med den. Tar man med ett par bollar eller hopprep har utseendet på miljön ingen större betydelse, ansåg en annan pedagog. Personalen skall se till att barnen hela tiden blir utmanade, det är avgörande för deras framtid (Skolverket, 2011). Pedagogerna verkar oeniga om hur man ska tillbringa tiden ute, hur man ska sysselsätta barnen eller om de ska sysselsätta sig själv och med hjälp av varandra.

En annan syn på detta speglar en informant genom att tala för barnens fantasi. Denne person i studien uttrycker sig såhär om utemiljön; ”då färdiga saker ofta saknas utomhus ökar kreativiteten och egenskapandet”. Alltså en möjlighet för barnen att själva styra och skapa sina lekar från grunden utan vuxnas riktlinjer. Detta kan betyda att denna person lägger mindre vikt vid färdiga klätterställningar. En större tilltro till barnets egen kreativitet och egen förmåga. Förskola A där hon/han arbetat i elva år är Reggio Emilia-inspirerad och verksamheten bygger därför mycket på barnen egna skapande och fantasier i kombination med teoretiska bitar genom metoderna utforskande och

delaktighet (Reggio Emilia Institutet, 2012). Det kan betyda att hon är van vid att låta barnens egna initiativ utomhus styra och bryr sig mindre om utbudet på gården. Detta kan vara en av anledningarna till varför de är ute så mycket med barnen på den förskolan, 4-5 timmar 5 dagar i vecka. Att barnen får använda sig av sin egen fantasi då de inte blir serverade färdig konstruerade leksaker som man ofta har inomhus.

5.7.1 Pedagogernas spontana känslor för utevistelse

De sista tre frågorna i enkäten berör den känslomässiga aspekten med utevistelse; respondenternas känsla inför eventuella utflykter, spontana kommentarer kring ämnet samt om de skulle kunna tänka sig att arbeta på uteförskola. Gällande de två sista frågorna ser det ut såhär:

På förskola B har alla angivit att de anser det vara bäst för barnen och de själva att vara ute eller att de älskar att vara ute. Ingen på hela förskolan har valt något av de andra tre alternativen (se bilaga). Alltså verkar de vara mest för att gå ut med barnen.

På förskola E (den minsta) har samtliga svarat att de tycker det är bäst för alla eller att de älskar det. En respondent har tagit sig tid att lägga in ett förtydligande: ”att vara ute är en självklar del av vardagen hos oss och våra 18 barn i åldern ett till fyra. Utevistelsens längd styrs av vad barnen vill/orkar och har kläder till”. Det visar att de oftast väljer att gå ut men låter barnens förutsättningar styra hur länge de blir kvar.

Förskola C (den största) har alternativet *annat* valts istället för något av de inskrivna standardsvaren: ”vi tycker om lek ute och anser att alla aktiviteter kan göras där” samt ”spännande, undrar vad vi ska hitta på idag. Men det kommer ju inte direkt som en överraskning att vi ska gå ut”. Detta syftar nog på det faktum att de alltså planerar in utevistelserna.

På förskola A ser ingen av respondenterna utevistelse som en påfrestande del av arbetet utan alla verkar positivt inställda till det. Givetvis med vissa motsättningar; ”jag tycker om att vara ute och man kan göra väldigt mycket utomhus men tyvärr fallerar det när inte alla är överens”. Detta kan tyda på att det på den förskolan ofta är personalens vilja som styr.

Slutligen så har vi svaren från förskola D. Man är även här mycket positiv till utevistelse med ett undantag; en har svarat att de kan tänka sig det när det är sommar (det alternativ som är placerat mittemellan ”toppen, jag älskar att vara ute” och ”jag

försöker styra bort utevistelsen”). Motivet för detta svar är okänt men under spontana kommentarer har hon skrivit ”det är hälsosamt att vara ute”.

Detta kan tolkas som att denne person ser till att de får vara ute så ofta som han/hon har angett; fem dagar i veckan och då 2-3 timmar var gång oavsett årstid.

5.7.2 Jämförelse mellan de ”vanliga” avdelningarna och uteavdelningarna

Vid en jämförelse mellan de ”vanliga” förskolorna och de två uteavdelningarna kan man se skillnader i antal timmar ute per dag. Den ena förskolan (B) är ute 6-8 timmar eller 4-5 timmar per dag om det inte är extremt väder; åska eller storm. De ”vanliga” avdelningarna anger även de i många fall att de spenderar 4-5 timmar utomhus per dag så skillnaderna är inte så stora. Resultatet kan tyda på att personalens personliga inställning är avgörande för varför man väljer att gå ut eller inte. Det bör beaktas att orden ”extremt väder” kan betyda olika beroende på hur var och en tolkar dem. En gissning är att den som arbetar på uteförskola inte anser att extremt väder har samma innebörd som för den som arbetar på ”vanlig” avdelning. De pedagoger som arbetar på uteförskola har förmodligen högre toleransnivå för vad som är dåligt väder och väljer därför oftare att gå ut.

5.7.3 Uteförskola

Den sista frågan i enkäten berör respondenternas tankar om att arbeta på uteförskola eller om de eventuellt redan gör det. Av samtliga respondenter har 27 % svarat att de inte kan tänka sig det. 46 % kan tänka sig att arbeta på uteförskola om den är flexibel och inte måste vara ute i ösregn hela dagarna. 16 % anser att det är helt ok att vara ute alltid bara man är rätt klädd. 5,5 % hävdar att de redan arbetar på uteförskola. Av dessa svar var det totalt 5,5 % som var otydliga eller inte alls besvarade vilket förklaras med att de satte krysset mitt emellan två svarsalternativ. Av alla dessa 27 % som inte se sig själva på en uteförskola trots att de bara har gott att säga om utevistelse; ” barn gillar att vara ute... bra med frisk luft... bra för deras motorik... härligt att komma ut och utmanas av naturen” och mycket mer.

Detta kan tolkas som att de som vill arbeta på en uteförskola antagligen medvetet söker sig dit medan de som inte känner detta som en lika naturlig del av vardagen väljer en ”vanlig” förskola. De vet att de på ”vanlig” förskola kan påverka hur mycket de vill vara ute och trivs med det. En annan vinkel på detta är att deras syn på uteförskolor kan spegla en personlig syn på utevistelse över lag.

6. Slutsats och diskussion

Vi som har gjort denna undersökning har olika syn på utevistelse så det är ingen personlig åsikt som ligger till grund för enkäterna. Allt bygger på ett intresse att få veta hur man arbetar med utevistelse i just denna kommun.

Anledningar att gå ut är många i denna kommun; ”det är det bästa” eller ”utevistelse är det viktigaste” finns i många av enkätsvaren under frågan om spontana känslor för utevistelse. Svar som ”viktigt för motoriken” och ”ger bättre hälsa” samt ”lära barnen hur man skall vara i naturen” är även de vanliga. Det tolkar vi som signaler om ett medvetet val att arbeta aktivt med barnens utevistelse när de planerar dagen.

Dock är det ingen i undersökningen som påpekar att det är en viktig riktlinje från skolverket och läroplanen som är en central del av förskolornas verksamhet. Detta förvånade oss då det omtalas ofta under hela högskoleperioden för de som utbildat sig till förskollärare. Denna undersökning innefattar 89 personer som arbetar på förskolor och ett stort antal av dessa är utbildade förskollärare och har alltså spenderat flera år med skrivna texter kopplade till bland annat läroplanen.

Det vi fått med oss av undersökningen är det att den ger starkt intryck av att det inte till största del handlar om personlig inställning till utevistelse utan mer om det gemensamma arbetet kollegor emellan. Detta kan vi utläsa i enkäterna då svaren tenderar att vara samma inom de olika förskolorna.

Planeringen på förskolorna bygger på förmågan att samarbeta med andra och uppmanas av skolstyrelsen att innefatta barnens olika önskemål. Men frågan är hur pass mycket barnen haft att säga till om gällande utevistelse. Ingen i undersökningen har påtalat att om barnen vill gå ut gör man verkligen det.

När vi samlade in enkäterna på förskola A var det en pedagog som berättade för oss att hon tyckte det var bra att vi hade valt att lägga undersökningen på deras förskola. Under konferensen när enkäterna hade fyllts i hade de startat en spontan diskussion om hur mycket man *faktiskt* är ute på förskolan.

Vid hämtning av enkäterna på förskola B hamnade vi direkt i samtal men en pedagog om kommunens svar på EU's nya krav (Konsumentverket, 2012) på säkra lekplatser. Kommunen sanerade utegården från farliga leksaker under april månad 2011. Detta anser hon har gjort förskolegården mycket tråkig för att barnen endast fått behålla gungor och sandlåda. Efter detta hade barnen klagat hemskt på att det var tråkigt, det

fanns inget att göra och tjatade på att få gå in en stor del av tiden. Om detta går det även att läsa i resultatet av studien. Vi kan konstatera att de pedagoger som svarat ”tråkig utemiljö” i enkäterna till största del arbetar på just förskola B. Kanske inte någon slump.

I det stora hela är skillnaderna förskolorna emellan inte så markant, likheterna är fler. De största skillnaderna syns tydligast i varför man väljer att gå ut eller inte. Det har visat sig vara vanligt med ett resonemang på endast en förskola. Till exempel ser respondenterna på förskola B tråkig utemiljö som en anledning att stanna inne. Även vad gäller påklädning av barnen har man på förskola B svarat att det tar för lång tid att klä på dem. Det är personalen på förskola B som har svarat att det ofta är brist på personal och det kan säkert finnas ett samband. Ingen av de andra förskolorna ser detta som ett problem och väljer därför att gå ut oavsett. Trots detta kan vi utläsa att det är personalen på just förskola B som svarat att ”man måste gå ut på grund av stora barngrupper”. De verkar som att de har för avsikt att gå ut men omständigheterna runtom skapar problem för dem.

På förskola A har en stor del av respondenterna berättat att man inte vill avbryta barnens lek för att gå ut, ingen annan förskola har angivit detta som anledning. Åter igen kan man spåra ett resonemang som spänner över endast en förskola av dessa fem.

De timmar som spenderas utomhus är ungefär på samma nivå över hela kommunen. En av likheterna förskolor emellan som avgör utevistelsernas är avsaknad av resurser. För lite personal i kombination med middagsvila eller annan frånvaro hos personalen talas det mycket om. Dåliga kläder gör att de känner svårigheter. Lösningarna ligger ofta utanför pedagogernas makt och problemen är därför svåra att åtgärda. Detta är anledningar som får konsekvenser för utevistelserna.

En annan fråga som respondenter på alla förskolorna tar upp är vad utevistelsen gör för barnen rent fysiskt. Som att de håller sig friska och får träna sin motorik. Detta har framkommit från alla fem förskolor. Kan detta bero på att vårt samhälle idag har en vardag som innefattar träning och hälsa som en naturlig del?

6.1 Självkritiskt fokus

När vi fått tillbaka enkäterna och börjat med bearbetningen märkte vi att en fråga försvunnit. Frågan ”vad skulle behöva ändras för att du ska vara bekvämare med att vara ute mer?” som försvann hade varit intressant att ha med i arbetet efter den frågan

som rör deras spontana känsla inför utevistelse. De flesta i undersökningen är ute mellan 2-5 timmar varje dag. Hur mycket ska man vara utomhus för att vara ute tillräckligt? Räcker det med dessa 2-3 varje dag, fem dagar i veckan? När blir man nöjd med hur mycket tid man spenderar ute?

En följdfråga om huruvida de tänker på läroplanens innehåll när de planerar utevistelser hade varit på sin plats för att få en konkret siffra på detta.

Hade vi sett samma resultat om vi hade observerat på dessa förskolor innan vi gav pedagogerna enkäterna?

6.2 Förslag på fortsatt forskning

- Vi gjorde vår forskning i augusti, i slutet av sommaren när man är ute som mest och värmen sätter prägel på svaren. Jämförelse vinter-/ sommarhalvår emellan är ett sätt att forska vidare.
- Man kunde jämföra kommunala och privata förskolor/ föräldrakooperativ.
- Det fanns dessvärre endast en man i denna studie. Om det hade funnits fler män i kommunens personalstyrka på förskolorna hade det varit intressant att jämföra skillnaderna med kvinnorna.

Referenser

Litteratur

- Bergendahl Lars, Kallings Lena, Strandell Annika (2001). *Sätt Sverige i rörelse*. Statens folkhälsoinstitut.
- Brügge, Britta, Glantz, Matz & Sandell, Klas (2007). *Friluftslivets pedagogik- För kunskap, känsla och livskvalitet* Stockholm: Liber.
- Dahlgren, Lars Owe & Szczepanski, Anders (2004): Rum för lärande – några reflektioner om utomhusdidaktikens särart. I Iann Lundegård m fl red: *Utomhusdidaktik*. Lund: Studentlitteratur
- Dahlgren Lars Owe, Sjölander Sverre, Strid Jan Paul, Szczepanski Anders (2007). *Utomhuspedagogik som kunskapskälla*, Lund: Studentlitteratur.
- Dewey John (1997). *How we think*. Dover Publications Inc. Mineola: NY
- Ellneby, Ylva (1999). *Om barn och stress om vad vi kan göra åt det*. Falköping: Natur och Kultur.
- Ellneby, Ylva (2004). *Naturen- världens bästa klassrum. Förskolan*, (nr 3), Stockholm: Liber AB.
- Ericsson, Ingegerd (2005). *Rör dig – lär dig*. Stockholm: SISU Idrottsböcker
- Granberg, Ann (2000). *Små barns utevistelse*, Stockholm, Liber AB.
- Hassmén, Peter, Hassmén, Nathalie & Plate, Johan (2003). *Idrottspsykologi*. Stockholm: Natur och kultur.
- Helldén, Gustav, Jonsson, Gunnar, Karlefors, Inger & Vikström, Anna (2010). *Vägar till naturvetenskapens värld – ämneskunskap i didaktisk belysning*. Stockholm; Liber
- Langlo Jagtøien, Greta & Hansen, Kolbjørn (2000). *I bevegelse*. Oslo, Gyldendal.
- Lisberg Jensen, Ebba (2008). *Gå ut min själ* . Statens folkhälsoinstitut, Östersund.
- Norén-Björn, Eva, Mårtensson, Fredrika & Andersson, Inger (1993). *Uteboken*. Stockholm; Liber
- Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Reviderad 2010. Fritzes.
- Strandberg, Leif, (2006). *Vygotskij i praktiken*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag.

Elektroniska referenser

Konsumentverket. *Regler för lekplatsers utformning enligt EU-standard 1999 reviderad 2008*

http://www.konsumentverket.se/Global/Konsumentverket.se/Best%C3%A4lla%20och%20ladda%20ner/Foldrar/Dokument/kov_regl_lekplats_lekred_SV.pdf

Reggio Emilia Institutet; http://www.google.se/#hl=sv&output=search&client=psy-ab&q=reggio+emilia&oq=regg&gs_l=hp.1.0.014.1242.3386.0.5108.4.4.0.0.0.196.601.0j4.4.0...0.0...1c.1.hnuQxY58sCo&pbx=1&bav=on.2.or.r_gc.r_pw.r_qf.&fp=17212468a9412ae4&biw=1366&bih=643

Bilaga 1. Enkät

1. Hur länge har du arbetat inom barnomsorgen? _____

2. Hur många dagar är ni ute per vecka (ringa in ditt svar)?

0 dagar 1 dag 2 dagar 3 dagar 4 dagar 5 dagar

3. Hur mycket tycker du är det optimala att vara ute med barnen under en dag (ringa in ditt alternativ)?

0-30min 30min- 1h 1-2h 2-3h 4-5h 6-8h

4. Hur mycket är ni *faktiskt* ute med barnen under en dag (ringa in)?

0-30min 30- 1h 1-2h 2-3h 4-5h 6-8h

5. Om ni *inte* går ut, vilken är oftast anledningen (stryk under rätt alternativ)?

Det tar för lång tid, av och på med kläderna

På grund av dåligt väder

Dåliga kläder

Inte intresserad av att gå ut

Hinner inte med

Prioriterar andra saker, till

exempel: _____

Annan anledning:

_____

6. Vilken är din spontana känsla när du kommer till ditt arbete och får höra att det är dags att gå ut (ringa in ditt svar)?

”Toppen, jag älskar att vara ute”

”Ja, det är nog bäst för barnen och mig”

”Ja, det är ju sommar så varför inte”

”Nu igen... jag kommer nog att frysa i dag”

”Jag vill inte” (och försöker avstyra mot en annan aktivitet)

Annan känsla: _____

/. Har du någon spontan kommentar till detta med utevistelse?

---

8. Om du inte redan gör det; skulle du kunna tänka dig att arbeta på en uteförskola (stryk under ditt svar)?

- Ja, om det är en flexibel förskola som inte envist ska vara ute hela dagen i ösregn.
- Ja, jag tycker att man kan vara ute hela dagen oavsett väder, bara man är rätt klädd.
- Nej! Det är inget för mig.
- Jag arbetar redan på uteförskola.

Tack så mycket för Din hjälp!

Hälsningar Marina och Ulrica